

Posudek na dizertační práci Radka Nedvěda *Urbanisation of the !Xun Bushmen in the area of Grootfontein in Namibia*, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2014

V úvodu své dizertační práce v oboru Antropologie autor uvádí, že se zaměřil na doposud přehlížený („*very under-researched*“) fenomén urbanizace Sanů, respektive jejich začlenění a adaptaci v městském prostředí (autor zároveň rozebírá problematičnost této terminologie, str. 7) v dnešní Namibii. Zdá se, že určité stereotypy vážící Sany (a další podobné populace) na specifický (a poněkud exotický) ekosystém zabránil mnohým badatelům uvědomit si, jakými logickými sociokulturními a ekonomickými procesy sanská společenství v podmínkách soudobé civilizace procházejí, obrátit svoji pozornost tímto směrem a iniciovat i odpovídající terénní výzkum. Autorova zdařilá kombinace historického exkurzu a výkladu dané problematiky se současnou výzkumnou terénní aktivitou představuje významný krok vedoucí k nápravě tohoto stavu.

Struktura dizertační práce a rozvržení kapitol odpovídá potřebám konzistentního a uceleného výkladu. Po vymezení zkoumané etnické skupiny a regionu a způsobu konceptualizace urbánního prostoru v podmínkách Namibie autor zevrubně přiblížil metodologii svého terénního výzkumu uskutečněného během šesti pobytů v Namibii v letech 2007 až 2013 (str. 16-21), charakterizoval soubor primárních a sekundárních pramenů použitých při výzkumu (zde je třeba ocenit rozsáhlé využití archivních zdrojů přímo v Jižní Africe, str. 21) a představil strukturu studie (str. 21-22). Následuje podrobný a přesvědčivě podaný historický výklad vývoje sledovaného teritoria Grootfonteinu a příslušných etnických skupin v širších souvislostech od předkoloniálního údobí (*Bushmen in the history of Grootfontein settlement and its area*, str. 23-34; *Precolonial area*, str. 34-37; *Upingtonia*, str. 37-41), přes německou kolonizaci na přelomu devatenáctého a dvacátého století („*Herrenloses Land*“: *South West Africa Company, establishment of German rule and Grootfontein locations hidden in the bush*; str. 42-56), jihoafrickou správu do šedesátých let dvacátého století, kde byla v zemi realizována segregacionistická politika vycházející ze systému apartheidu (*South African rule: life in the Old location and the disappearance of „wild“ Bushmen*, str. 57-76), až po zásadní politické, sociokulturní a ekonomické změny probíhající přibližně od devadesátých let dvacátého století (*New location: from segregation to*

losing control over urban space, str. 77-87; *Independence: Bushmen squatters and establishment of Blikkiesdorp*, str. 88-90). Po přiblížení osudů tří rodin (*What happened to the !Xun who lived in Grootfontein? The offspring of !Xun women from the Old location*, str. 91-96) se dostáváme přímo do terénu, kterým nás autor provádí a přibližuje především prostřednictvím svého užitečného informanta Kasheho (*The mobility history of Kashe's family*, str. 97-107; *Kashe, the son, Period I.: Movements among the farms, 1970-1987*, str. 108-124; *Period II.: To the immediate Grootfontein area, 1987-1997*, str. 125-147; *Period III., 1997-2003, Move to communal area – Bushmanland and Hereroland*, str. 148-170; *Period IV.: Moving between Grootfontein, farms, Bushmanland and Hereroland, 2003-2007*, str. 170-194; *Period V.: Living mostly in Grootfontein: Kashe substitutes the mother, 2007-2011*, str. 195-216; *Period VI.: From castaway space a desired option: Kashe goes back to farm*, str. 217-224).

Jak autor ukázal v následujících kapitolách *Mobility patterns* (str. 225-245), *Grootfontein vs. Swart Tak: the sites of the field research* (str. 246-259), *How the Grootfontein and Bushmanland dwellers viewed and experienced the „other side“* (str. 260-269), *Economic and coping strategies of the urban !Xun dwellers* (str. 270-317), *Swart Tak: Economic and coping strategies* (str. 318-332), *Material culture perspective: Grootfontein vs. Swart Tak* (str. 333-353), *Tools: thinking of Bushmanland, taming horses, welding gates* (str. 354-363), *Utensils: coming from Grootfontein* (str. 364-365), *Electronics – gathering of spare parts* (str. 365-369), *Picture: the desire to improve Kashe's situation* (str. 369-370), *Children: bicycle components and broken toy cars* (str. 371), *Stealing things: nowhere is safe* (str. 372-374), *Property and mobility: farms and communal area, township* (str. 375-377), má smysl pro detail i velký celek, ovládá metody etnografického výzkumu, s jehož fyzickými nároky se dokáže dobře vyrovnat, je systematický a intelektuálně důsledný, umí zachytit lidské příběhy a jejich životní strategie a konfrontaci s nejrůznějšími historickými, existenčními i existenciálními situacemi (válka, politická represe, ekologické problémy, subsistence, profesní uplatnění apod.) přesvědčivě, poutavě a čtivě, aniž ovšem rezignuje na odborně relevantní konceptualizaci. Zajímavá je analýza flexibilního využívání příbuzenských vztahů a sítí (jak je typické pro tzv. tradiční či méně komplexní společnosti) v prostředí, které ze své povahy tíhne k jejich relativizaci.

Závěrečné shrnutí (*Conclusions*, str. 383-392) sumarizuje zajímavá zjištění a ukazuje, že autorova namibijská mikrosonda má obecnější platnost. To, co autor zachytil přesvědčivým způsobem v Grootfonteinu v Namibii, se vyznačuje širšími historickými, etnografickými a

civilizačními souvislostmi. Již dvě století pohlcuje modernita, která má univerzální aspirace, lokální komunity, jejichž sociální struktura a hodnotové systémy jsou více či méně (ne)kompatibilní s nároky, které urbanizované a (post)industriální prostředí klade (a vyžaduje) po svých plnohodnotných příslušnících. Nyní již nemáme prostor a čas pro romantickou nostalgii ve stylu „smutných tropů“ či neomarxistickou viktimizaci, ale je zapotřebí postulovat důslednou a účinnou rozvojovou politiku, která by zabránila rozpadu světa na segregované socioekonomické celky v důsledku extrémně nerovnoměrného rozvoje. K tomu je ovšem nutná důkladná a dlouhodobá terénní zkušenost a znalost lokálních procesů a reality tak, jak to předvedl Radek Nedvěd ve své dizertační práci.

Jsem přesvědčen, že dizertační práce Radka Nedvěda *Urbanisation of the !Xun Bushmen in the area of Grootfontein in Namibia* představuje podnětný příspěvek k současnému antropologickému vědění a po formální a obsahové stránce splňuje požadavky kladené na relevantní výstup doktorského studia. Jednoznačně ji proto doporučuji k závěrečné obhajobě.

V Plzni, 11. července 2014

Prof. RNDr. Ivo Budil, Ph.D., DSc.

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni